

en ze op hun
ebben, en ant-
HEREN zin-

des Verbonds
E zó kunnen
het Verbond
en zijn kroon
nheid is ver-
n Uw erfenis,
nigd, zij heb-
wij zijn onzen
oot en schimp

ERE? zult Gij
r branden? *)
it over „gees-

stend Israëls

n ellende ligt
Kerk zelf.
ht over Zion

ervallen. Om-
le deformatie
lat het afge-
des HEREN.
n, en zich in
eelt aan an-
begeren,
te verlaten".
„Och, dat gij
zou uw vrede
chtigheid als

posten.
iten treurend
stromen van

een boekrol
's profetieën.
le grote pro-
en onder het

harte: „Zion
HERE heeft
nêr toe dan
opbouw: hoe
andaag, er is
alen tyrannie
p hij breken
hult Zich in
Jesaja spre-
nigzeling
de zoon van
t een onmo-
niet, die het
ar kind niet

meer omziet — zelfs de prostituee, wier kind in on-
tucht verwekt is, zal vechten voor het leven van de
vrucht haars schoots! ⁶⁾). Helaas, onder mensen, zelfs
bij het oude Bondsvolk, is er altijd nog de mogelijk-
heid, dat een moeder niet meer naar haar kind om-
ziet..... Maar bij de HERE niet! „Ofschoon deze ver-
gate, zo zal Ik toch u niet vergeten". Hoe ver de bruid
van deze haar Man afhoereren mocht, er is altoos een
overblijfsel der verkiezing in Zion, dat zich bekeert.
En dat is vrucht van de soevereine liefde des HEREN.
Die verzekert: „Zie, Ik heb u in de beide handpalmen
gegraveerd; uw muren zijn steeds voor Mij!" Welk
een Goddelijke garantie! Dit beeld is ontleend aan de
gewoonte van het tatoeëren, waarbij schrifttekens of
figuren in de huid werden geprikt of gebrand, en
welke men door aanwending van een bepaalde kleur-
stof nog scherper deed uitkomen, en onverbleekbaar
bewaarde.

Zó staat de „figuur" van Zion in Gods handpalmen:
niets Zions bouwvallen en ruïnes, maar haar muren!

De Schrift spreekt ons niet van de reacties der bail-
lingen op het troostboek van Jesaja — maar zonder
twijfel zijn er onder hen oprechten geweest, die van
verre de belofte hebben gezien en geloofd en omhelsd
— die zich door de gouden beloften des HEREN heb-
ben laten vertroosten.

Vertrouwing echter alleen in de weg van bescha-
ming en bekering: zij moeten het, meer of minder
helder, begrepen hebben, dat de HERE Zions klacht
over „geestelijke verlaten" heeft afgewezen.

Want „geestelijke verlaten" is niet dit, dat de
HERE Zijn Geest wegneemt, en Zijn aangezicht ver-
bergt, om Zijn volk te beproeven, zonder dat dit volk
er aanleiding toe geeft — in het leven des
Verbonds wordt niemand van God
verlaten, zonder dat hij zelf voor-
af zijn God verliet.

„Geestelijke verlaten" is een praktisch geloofspro-
bleem, waarover reeds heel veel geschreven is, vooral
door „oude schrijvers". In de jaren na de Dordtse
Synode was dit in de stichtelijke lectuur een geliefd
thema. Wilhelmus à Brakel heeft er in zijn
„Redelijke Godsdienst" een geheel hoofdstuk aan ge-
wid, en van Gisbertus Voetius is een tractaat
verschenen onder de titel: „Geestelijke verla-
tingen" ⁷⁾.

Veelvuldig komt in de kringen van die oude schrij-
vers de fout voor, dat het accent gelegd wordt niet
op de gelovige, maar op God.

En dat is vandaag soms nog wel het geval.

Want in het leven des geloofs komt het vaak voor,
dat in bepaalde perioden kinderen Gods het gevoel
hebben, dat de HERE hen verlaten heeft. Het is alles
zo 'dor en ledig en onvruchtbaar in hun leven van
godsvrucht en goede werken, dat zij er van schrik-
ken, en 't er benauwd onder hebben. En als zij dan
peinzen gaan over de oorzaak daarvan, zijn ze ge-
neigd de verklaring te zoeken bij de HERE: Hij trekt
Zijn hand en gunst van hen terug, Hij luistert niet
meer naar hun gebeden, de hemel schijnt hun van

⁶⁾ Vgl. 1 Kon. 3: 16—28.

⁷⁾ Heruitgegeven in 1940 door Maatjk's Uitgeverij-
bureau, Rotterdam.

Was dat het geval dan „zou hun bezwaar tegen de
„Vervangingsformule" vervallen zijn en zou er in ieder
geval geen confessionele belemmering zijn voor hart-
telijk samenleven".

Men kan zich over deze vraag alleen maar verba-
zen!

Ze lijkt op de vraag van een man, die, nadat hem
was gezegd, dat hij een gebouw mag binnentreden
tegen betaling van een gulden, dood ernstig vraagt
of hij ook à raison voor vier kwartjes mag binneng-
aan.

Het was dan ook helemaal geen wonder, dat de
deputaten aan hun synode rapporteerden, dat uit de
besprekingen duidelijk bleek, „dat de broeders met
hun samenvatting in overeenstemming waren met
wat in de Gereformeerde Kerken ker-
kelijke geldigheid heeft, zodat zij kon-
den verklaren met de „Vervangingsformule" in te
stemmen".

Een insider vertelde, dat men met de bespreking
van de dogmatische kwestie binnen een kwartier klaar
was geweest!

Geen wonder: de deputaten kregen alles wat ze
begeerden.

Het werd hun royaal en vlot aangeboden.

Behalve de dogmatische hadden Ds Bos en zijn me-
desamensprekers ook nog een kerkrechtelijke verkla-
ring opgesteld en aan de deputaten voorgelegd.

Het fijne puntje daaruit luidt als volgt:

„dat ingeval een Generale Synode een beslissing
genomen heeft, met name een zodanige, die de con-
scientie raakt, de kerkelijke vergaderingen ten op-
zichte van ambtsdragers, die daarover naar art. 32
N.G.B. zich bezwaard gevoelen en zich niet kunnen
conformereren, om des Heren en der broederen wil, zo-
ver het welzijn der kerken dit maar immer gedooft,
de grootste tolerantie zullen gebruiken, om hen in de

koper toe, en met het Zion van weleer klagen ze: „de
HERE heeft mij vergeten, en de HERE heeft mij
verlaten!"

Maar de Schrift stelt het probleem der „geestelijke
verlaten" anders, zuiver:

in het verkeer des Verbonds wordt niemand van
God verlaten, of hij heeft eerst de HERE verlaten.

Dat is b e s c h a m e n d, want het doet ons zien,
dat het nooit aan de HERE ligt en aan Zijn trouw,
maar aan ons, onze ontrouw, onze zonden. God be-
antwoordt de verlaten onzerzijds met de verberging
van Zijn verzoend aangezicht, en dat is inderdaad
bitterder dan de dood ⁸⁾.

Maar dat is ook v e r t r o o s t e n d.

Want wanneer de HERE Zijn aangezicht verbergt,
en Zijn Kerk in de beproeving leidt, dan komt het
bij die Kerk altijd weer tot wederkeer en concrete
beking. Hij ontdekt haar aan haar ware nood en
ellendigheid. En in die weg troost Hij Zion zeer. Hij
wijst haar klacht over „geestelijke verlaten" af,
maar tegelijk opent Hij de armen van Zijn Verbonds-
trouw, van Zijn Vaderlijke liefde wijd: „ofschoon een
moeder haar zuigeling vergate, zo zal Ik toch nu niet
vergeten!"

Hij trekt Zich nooit werkelijk en absoluut van Zijn

⁸⁾ Vgl. D. L. V. § 13.

Rechtspraak en Staatsneutraliteit (I)

In „De Reformatie" van 7 October 1950, blz. 17,
schrijft Prof. P. Diddens in een artikel, getiteld:
„Kerkrecht: Veel kerk en weinig recht?", dat de in-
houd van de Kerkenorde niet anders is dan een na-
dere verklaring van 't geen de Nederlandsche Ge-
loofsbelijdenis zegt, b.v. in de artikelen 7 en 27 t/m
32. Wij verstaan dit zoo, dat de Belijdenis primair is
en de K.O. secundair, wil men, dat de Belijdenis van
hooger orde is dan de K.O., althans voor zoover het
conscientiezaken betreft. Verder, dat deze beide stuk-
ken voor het kerkelijk leven normen geven en beide
binding in de kerken hebben, blijkend uit de tucht,
die in overeenstemming daarmee moet worden uit-
geoeft. En wanneer wij van tucht spreken, dan ligt
daarin allereerst, zooals ons vroeger op de catechi-
satie reeds werd geleerd, het trekken tot de kerk
van Christus van hem op wien de tucht wordt toe-
gepast. Doch dat niet alleen. Tucht oefenen is het
verrichten van rechtshandelingen. Het toepassen van
de heilige regels, die Christus voor Zijn kerk heeft
gesteld, mede door middel van de orderegels, die in
onderling overleg door de kerken zijn aangevaard. Wij
meenen op grond hiervan te mogen concluderen, dat
niet alleen de Kerkenorde een rechtskarakter bezit,
doch ook de Belijdenis, de Formulieren van Eenig-
heid etc. Dat dus het beschreven recht voor de kerk
in al deze stukken is te vinden, en daarnaast ook in
wettige of door aanvaarding gewettigde besluiten
van kerken en haar meerdere vergaderingen. Tenslot-
te, dat het karakter van dit recht krachtens het zu-
ver gehouden art. 31 K.O. van dezen aard is, „dat de
kerkinrichting appellabel is aan het Woord Gods en
te allen tijde daarmee in overeenstemming gebracht

kinderen terug — Hij kan dat niet, omdat Hij Zion
in Zijn handpalmen heeft gegraveerd, omdat haar
muren altijd voor Hem zijn — Hij kan dat niet, om-
dat geen moment aan Zijn Vaderroeg ontglipt dat ge-
zicht van Zijn Eigene, Zijn Enige Zoon, hangend aan
het kruis, afgedaald in de allerdiepste versmaadheid
en angst der hel — Hem, van Wien wij belijden:

„Hij werd van God verlaten, opdat wij nimmermeer
van Hem verlaten, maar eeuwig tot Zijn kinderen
aangenomen zouden worden".

En de verschijning van Zijn verzoend aangezicht is
zoeter dan het leven ⁹⁾.

Zo gaat Zion in het verkeer des Verbonds zingen:

Kan een vrouw haar kind vergeten
Als haar zuigling schreit van pijn?
Zou z' een ware moeder heten,
En zo weinig moeder zijn?
Maar, al kon dit mooglijk wezen,
Vader, Die mijn noden ziet,
Vader, Gij vergeet mij niet!
Nee, dit heb Ik nooit te vrezen:
God is liefde! o, eng'lenstem!
Mensentong, verheerlijkt Hem!
(Gezang 25: 4).

Groningen.

J. SMELIK.

KERKELIJK LEVEN

kan worden, waarbij men geenszins gebonden is aan
den vormelijken weg door een onschriftuurlijke orga-
nisatie uitgezet". Het stuk tusschen aanhalings-
tekens is ontleend aan Prof. Dr I. A. Diepenhorst:
„De Verhouding van Kerk en Staat in Nederland",
pag. 80, en onderstreept dus het groote belang van
een goede uitlegging van art. 31 K.O., ook door den
burgerlijken rechter, waarop men alleen aanspraak
zal kunnen maken, indien men zelf dit beginsel niet
alleen heeft beleiden, doch ook beleefd (zie ons arti-
kel in „De Reformatie" van 14 April j.l.). Vandaar
ook, dat wij Gode dankbaar moeten zijn, dat Hij in
ons land verscheidene rechters heeft willen geven,
die in de Vrijmaking deze bepaling op haar juiste
waarde hebben getoetst en toegepast, althans wat de
plaatselijke kerken betreft.

Wij moeten hier echter onmiddellijk bij vermelden, dat
dit in sommige andere geloofsgemeenschappen niet het
geval is. In de Nederlandsche Hervormde Kerk b.v.
is het kerkrecht geen nadere verklaring van de be-
lijdenisschriften, doch de belijdenis is ten hoogste een
verlangstuk van het kerkrecht. De eerste en hoogste
norm is daar: de Kerkenorde. Deze bepaalt in artikel 10
niet, dat er overeenstemming is met de 3 Formulieren
doch dat er gemeenschap is met het belijden der va-
den omtrent deze Drie Formulieren. Hierdoor is er
geen rechtsbinding aan de Belijdenis, althans is deze
binding dermate vaag geworden, dat de Belijdenis
geen toetssteen voor de handhaving der tucht meer
is. Haar rechtskarakter is door art. 10 volkomen uit-
gehold.

In beginsel is dit niets anders bij de synodocratie.
Door de invoering van een hiërarchisch kerkrecht,

Uw deputaten hebben „de handelingen der Gene-
rale Synodes in dit opzicht breedvoerig toegelicht en
daarbij bepaalde misverstanden kunnen wegnemen of
ook mededeling kunnen doen die verhelderend ge-
werkt hebben".

Deputaten „hebben echter gemeend te moeten
staande houden, dat met name de Synodes te allen
tijde ernstig gepoogd hebben om al de broeders vast
te houden, soms ondanks zeer onbroederlijke en on-
kerkelijke houding"; enz.

Ook dit gedeelte van de samenspreking verliep aldus
zeer vlot. Ds Bos en de zijnen accepteerden globaal
genomen de inzichten der deputaten zonder enige
reserve.

Zoals vanzelf sprak keurde de Haagse synode de
handelingen van haar deputaten van harte en volle-
dig goed.

Ze sprak uit dat ze zich „van harte" verenigde „met
het beleid van de deputaten inzake de confessionele
en kerkrechtelijke vraagpunten, die in de samenspre-
king aan de orde kwamen" en ze verklaarde, „dat hier-
mede de weg tot hernieuwde kerkelijke gemeenschap
geacht mag worden heropend te zijn voor deze broe-
ders en voor al degenen die bereid zijn in dezelfde zin
zich uit te spreken" ¹³⁾.

Het was alles bij elkaar genomen bijna te mooi om
waar te kunnen zijn.

Wanneer we nu heel de gang van zaken nog eens
overwegen en kort samenvatten kunnen we deze „her-
enigings" pogingen aldus samenvatten:

Ds Bos en de zijnen deelden hun opvattingen en be-
schouwingen aan de deputaten mee met het verzoek

¹³⁾ Rapport en Besluit inzake samenspreking met en
mogelijkheid van hereniging met de Geref. Kerken on-
derh. Art. 31 K.O., Kampen, Kok, 1950. Acta, art. 692—
695. Bijlage CXI a.